

FRI-231-1-PPD(S)-02

TECHNOLOGY OF MODULAR TRAINING FOR ADULTS

Valentina Vasileva

Principal Assist. Prof. PhD

Department of Pedagogy, Psychology and History, University of Ruse "Angel Kanchev"

e-mail: vvasileva@uni-ruse.bg

Abstract: The aim of the modular organization is achieving unity between theoretical and practical training with an emphasis on educational and industrial practice and providing a choice of organization of vocational training.

Through the modular organization of training facilitating access to vocational education and training opportunity training institution to independently plan and organize training with partner enterprises, has an optimal balance between theory and practice in the structure of the modules share the workshops is greater in compared to traditional training.

Key words: modular organization, Modular programs, vocational education and training, adults

ТЕХНОЛОГИЯ НА МОДУЛНОТО ОБУЧЕНИЕ НА ВЪЗРАСТНИ

Резюме: Технология на модулно обучение за възрастни: Целта на модулна организация е постигането на единство между теоретично и практическо обучение с акцент върху образователни и производствена практика и осигуряване на възможност за избор на организация на професионалното обучение.

Чрез модулната организация на обучение се улеснява достъпът до професионално образование и обучение, възможността обучаващата институция самостоятелно да планира и организира обучението с предприятия-партньори, постига се оптимален баланс между теория и практика в структурата на модулите, делът на практическите занятия е по-голям в сравнение с традиционното обучение.

Ключови думи: модулна организация, модулни програми, професионално образование и обучение, възрастни

ВЪВЕДЕНИЕ

Модулното обучение се заражда в края на Втората световна война в отговор на изискванията на усложнената социално - икономическата обстановка и необходимостта от система за обучение и придобиване на професионални умения в сравнително кратки срокове.

В този период модулният подход отразява прагматичното отношение към процеса на обучението и се характеризира със следните особености:

- приложение на различни форми и методи на обучение, подчинени на общите цели на учебния предмет или на актуален проблем на научно-техническата, социалната или която и да е друга сфера;
- използване на дидактически целесъобразни средства, насочени към овладяване от учащите се на определена идея;

• обособяване на самостоятелно планирана, цялостна единица на учебния процес, подчинена на строго определена цел. [3]

Идеи за модулно обучение се появяват за пръв път в статията „Науката за ученето и изкуството да се обучава“ на Б.Скинър, публикувана през 1954 г. в научното списание „Харвард Едюкеюшън Ривю“ .

По-късно тези идеи са научно обосновани в трудовете на Дж. Ръсел, Голдшмид, Оуенс и др.

Гласък на използването на модулни технологии дава конференцията на ЮНЕСКО в Париж през 1974 г., която препоръчва „създаване на открити и гъвкави структури на образование и професионално обучение, позволяващи да се приспособяват към изменящите се потребности на производството, науката, а също така и да се адаптират към местните условия“.

Генералната конференция на ЮНЕСКО в Париж (3-18 ноември 2015 г.) на своята 38 -а сесия, припомня принципите, посочени в статии 23 и 26 на Всеобщата декларация за правата на човека (1948 г.) и в статии 6.2 и 13 на Международния пакт за икономически, социални и културни права, гарантиращи правото на труд и образование на всеки, както и други конвенции нормативни актове, като основавайки се на Международната стандартна класификация на образованието (МСКО-2011), посочва, че техническото и професионално образование и подготовка спомагат за осигуряването на спазване правата на човека, стимулиране на стремеж и способност за учене през целия живот; за придобиване на навици, имащи значение за участие в обществения и икономически живот, за формиране на активна гражданска позиция и устойчиво развитие. [5]

ИЗЛОЖЕНИЕ

Модулното обучение в съвременното му разбиране се разглежда като иновационна дидактическа система, която осигурява индивидуализация на обучението.

Теоретичният анализ на модулното обучение позволява да се открият следните особености:

➤ модулното обучение осигурява проучване на всеки компонент на дидактическата система като относително самостоятелен, функционално ориентиран фрагмент от процеса на обучение със собствено програмно-целево и методическо осигуряване;

➤ модулното обучение предполага ясно структуриране на учебното съдържание на обучението, последователно изложение на теоретичния материал, обезпечаване на учебния процес с методически материали; наличие на система за оценка и контрол на усвоените знания, позволяваща корекция на процеса на обучение;

➤ модулното обучение предвижда вариативност на обучението и адаптиране на учебния процес към индивидуалните възможности и потребности на учащите се.

Тези особености позволяват да се прояви високата технологичност на модулното обучение, която се определя от: Структурирането на учебно съдържание; Ясно представяне на всички елементи на последователността на дидактическа система (цели, съдържание, методи за образователна управление на процесите) в модулна форма на програмата; Изменчивост на структурните организационни и методически единици.

Терминът „модул“ (от латински „modulies“ или „modulus“- метод ,мярка) навлиза в педагогиката от информатиката. Учените, работещи по проблемите на модулното обучение, подчертават взаимосвързаността на дидактическите определения с разбирането за модул в точните науки: това е функционална система, ограничена в определени рамки, която осигурява изпълнението на конкретна функция от начало до край.

За разработване на технологията на модулното обучение могат да се използват различни подходи В съответствие със системно-действиен подход модулът като самостоятелно обособена част от съдържанието на обучението по професионална подготовка включва уводен, познавателен и контролен етап. Тези етапи функционират в линейна последователност и се проявяват съответно като ориентируващ, изпълнителски и оценъчен

компонент на дейността на преподавателя и на учащите се. Структурните елементи на модула са представени под формата на стандартизирана брошура точно и ясно формулиран планиран резултат от обучението; списък на основните понятия и закони на учебния фрагмент; самият учебен материал във вид на конкретен текст, съпроводен с детайлни илюстрации и структурно-логически схеми; задачи за предварителен, текущ и заключителен контрол на изучавания от учащите се учебен модул; практически занятия за формиране на необходимите навици, отнасящи се до дадения модул; модел на учебната дейност на преподавателя и учащите се на всички етапи на модула. [3]

Основно предимство на модулното обучение е осигуряване на възможност за индивидуализация на обучението. Това позволява на учащия се да напредва в усвояването на знания според способностите си и наличието на свободно време; да подбира необходимите му модули и реда на изучаването им. По такъв начин се повишава мотивацията за учене.

Главно предимство на модулното обучение е активността на учащия се в процеса на обучение. Акцентът се поставя не върху преподаването, а върху самостоятелната индивидуална работа на учащите се върху материала от определен модул.

Ролята на педагога също придобива ново измерение – дейността му е насочена към стимулиране, мотивиране за учене и осъществяване на лични контакти с учащите се. Необходимо е той да бъде високо компетентен и да е в състояние да отговаря на онези въпроси, които възникват в процеса на работа с модулите. Взаимодействието между учащите се в процеса на обучение се базира на субект – субектните отношения (педагог – учащи се; между самите учащи).

Модулни програми за професионално образование и обучение се прилагат в България от 1996 г. и се мултиплицират в професионални гимназии и в лицензираните от Националната агенция за професионално образование и обучение центрове за професионално обучение.

Прилагането на модулни програми за професионално обучение в България възниква в резултат от необходимостта за актуализиране на учебната документация в съответствие с европейските стандарти, както и от въвеждането на нови ефективни методи на обучение с цел повишаване качеството на професионалното обучение. По този начин могат да се изпълнят очакванията за подобряване на възможностите за реализация на пазара на труда.

Първоначалният опит за осъществяване на професионално обучение, основано на модулен принцип, се натрупа в системата за професионално образование. Въз основа на отчетените положителни резултати модулното обучение се мултиплицира както в професионалните гимназии, така и в институциите за продължаващо професионално обучение.

Както за всяко друго обучение, така и за модулното обучение, първата стъпка е изготвянето и утвърждаването на учебния план. Пакетът от учебна документация се състои от учебен план и модули за обучение и се разработва изцяло в съответствие с целите на предвиденото професионално обучение.

Учебният план осигурява възможност за достигане до предвиденото ниво на обучение – по част от професията или за придобиване степен на професионална квалификация. Обучението, основано на модулен принцип, предоставя възможности на обучаемите да надграждат всеки учебен модул и всяко следващо ниво над предходните. Достигането до следващото ниво на квалификация се осъществява чрез надграждане над формираните знания и практически умения в предшестващото ниво.

Всеки модул представлява пакет от теми и задачи за усвояване и придобиване на знания, умения и професионално-личностни компетенции, т.е. във всеки модул оптимално се съчетават теоретичните знания и практическите умения, които са необходими за извършване на даден вид дейност.

Друг съществен момент в обучението, основано на модулен принцип, който също е регламентиран в учебния план, е системата за оценяване. Тя също трябва да отговаря на професионалните компетенции, заложи в Държавните образователни изисквания за

придобиване на квалификация по професии. Придобитите теоретични знания и практически умения по всеки модул се оценяват чрез изпълнение на теоретични и/или практически тестове (задания).

За всеки модул се разработва строго регламентирана система за оценяване, в която са определени броят и видът на тестовете и процентното участие на всеки от тях в окончателната оценка за модула. За всеки от тестовете са определени критериите за оценяване, които са свързани с целите на обучението. Преподаващият даден модул разработва инструментариума за оценяване в съответствие с определените критерии.

Вследствие използването на утвърдената във всеки модул система за оценяване, според която спрямо всички обучаеми се прилагат еднакви изисквания и критерии, се постига една от основните характеристики на оценяването – обективност.

Основно предизвикателство при модулното обучение е регламентирането на функциите, правилата и задълженията на обучаващите. Докато в традиционната система на професионално обучение обучаващият е централната фигура, при модулното обучение в центъра на процеса на обучение е обучаемият.

При реализиране идеите и организацията на модулното обучение един от най-важните инструменти е учебният пакет. Той е основният източник на информация за обучавания и средство за неговата самостоятелна работа в обучението и при самоподготовката му. Учебният пакет се разработва от обучаващите. Учебното съдържание се структурира и представя по специфичен начин, различен от структурата на учебника. В търговската мрежа вече се предлагат учебни помагала за организиране на модулно обучение, но обезпечеността с учебни пакети и учебни материали не е достатъчна.

Предимствата от прилагането на модулните програми за професионално обучение са:

- постига се оптимален баланс между теория и практика в структурата на модулите;
- повишава се качеството на придобитите знания и умения; повишава се качеството на преподаване;
- натоварването при покриването на модулите е по-голямо, но и качеството на постигнатите резултати е по-високо;
- липсва субективизъм при оценяването; системата за оценяване е точна и обективна; налице е ритмичност и пълнота на оценяването;
- определен е ясно всеки елемент от процеса на професионалното обучение, основано на модулен принцип;
- повишава се мотивацията за непрекъсната методическа и специализирана квалификация на обучаващите;
- по-голям дял на практическите занятия в сравнение с традиционното обучение;
- налице е необходимост от постоянно актуализиране на инструментариума за оценяване.

Недостатъците от прилагането на модулни програми за професионално обучение са :

- разработените средства за оценяване невинаги отговарят в пълна степен на изискванията за валидност, надеждност и практическа ориентираност;
- липсва специализирана подготовка на обучаващите за разработване на средства за оценяване;
- системата за оценяване не стимулира системната подготовка от страна на обучаваните;
- липсват достатъчно квалификационни форми на национално, регионално и институционално ниво с цел повишаване квалификацията на обучаващите по отделните модули във връзка с високите изисквания, които се поставят към тях;
- претовареност на обучаващите, свързана с ангажиментите им по разработването на учебните пакети, средствата за оценяване и др.
- трудно се свиква с модулната система на обучение;

- страх от персоналната отговорност на обучаваните за изработеното изделие или за извършената работа при провеждане на модулите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Модулното обучение е иновация в образованието и притежава много предимства в сравнение с други педагогически технологии, но само ако се провежда при спазване на всички методически, кадрови и материални изисквания, за да се гарантира качеството му. Модулното обучение дава възможност за по-ефективно включване на отделния индивид в професионално обучение в съответствие с неговите възможности, потребности и нагласи, увеличава шансовете му за адаптивност и реализация на пазара на труда.

Всеки модул завършва с издаване на сертификат, като с натрупването на определен брой сертификати обучаваните завършват съответната форма на професионално обучение. По този начин те са добре подготвени за самостоятелна работа и са конкурентоспособни за пазара на труда.

Професионалното обучение на модулен принцип е перспективно и трябва да се поощрява прилагането му при обучението на възрастни и на лица със специални образователни потребности.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Беспалько В.П. (1989), Слагаемые педагогической технологии. Москва, Аграф.
- [2] Кларин М.В. (1989), Педагогическая технология. Москва
- [3] Петров, П., М. Атанасова (2001). Образователни технологии и стратегии на учене, изд. „Веда Словена – ЖГ”, София, с.8-9
- [4] Селевко Г. К. (2005). Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления УВП. Москва, НИИ школьных технологий,
- [5] «Резолюция 15, принятая Генеральной конференцией на ее 38-й сессии», Издано в 2016 г. Организацией Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры, place de Fontenoy, 75352 PARIS 07 SP, с.179, Режим на достъп <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002433/243325r.pdf>, (Дата на посещение 12.03.2016)
- [6] Юцявичене П.А. (1989), Теория и практика модульного обучения. – Каунас: Швиеса, с. 272 [Электронный ресурс]. Режим на достъп: <http://edu-lib.net/drugoe/yutsyavichene-p-teoriya-i-praktika-moduln> (Дата на посещение: 10.10.2014).
- [7] Skinner, B. F. (1953). The science of learning and the art of teaching. “Режим на достъп: <https://books.google.bg/books?isbn>

За контакти:

Гл.ас. д-р Валентина Василева, Катедра “Педагогика, психология и история”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: vvasileva@uni-ruse.bg <mailto:IPetrov@ecs.ru.acad.bg>